

۲۰۲۳/۱۰/۲۷

سید عظیم حسینی

قاموس کبیر افغانستان - بخش رجال سیاسی

معرفی وزرای تجارت در قاموس کبیر افغانستان

دوستان گرانقدر: جهت غنای هرچه بیشتر بخش - رجال سیاسی در قاموس کبیر افغانستان، وزرای تجارت (تجارت و صنایع - اقتصاد) از زمان ایجاد دولت اعلیحضرت امان الله خان، بالترتیب معرفی می شوند. از دوستان گرانقدر تقاضا می گردد، هرگاه در مورد وزرای سایر وزارت ها معلوماتی داشته باشند، میتوانند نوشته های شانرا به قاموس کبیر افغانستان ارسال نمایند، تا به نام خود شان نشر گردد.

۹- عبدالملک عبدالرحیم زی وزیر اقتصاد ملی (سرپرست)

طی سالهای ۱۳۳۲ - ۱۳۳۳

در کابینه سردار محمد داؤد صدر اعظم

عبدالملک عبدالرحیم زی پسر مرحوم عبدالرحیم در سال ۱۲۹۳ در دهکده شاداب گمران لوگر که در ۳۰ کیلومتری کابل موقعیت دارد، متولد و پس از ختم تحصیلات ابتدائی در داخل کشور، عازم ترکیه گردیده، تحصیلات عالی را در پوهنخی لوازم ترکیه، و لوژستیک را در اکادمی ترکیه تکمیل نمود.

عبدالملک عبدالرحیم زی با وجود آنکه رشته اصلی شان نظامی بوده و در مسلک اصلی و قدم بقدم تا رتبه فرقه مشری ثانی (برید جنرال) رسید، (Degree) دیگری را در رشته اداره عامه از ایالات متحده امریکا بدست آورد.

آثار تألیف و ترجمه :

عبدالرحیم زی بشکل کتاب، رساله و مقاله در موارد اموراداری، لوازم (لوژستیک موجوده) آثار زیادی دارند. طور مثال در شق تکنیک تعبیه لوژستیک دو کتاب بصورت ترجمه، در امور اداره و حساب اردو، یک کتاب در خبازی عصری اردو ها، یک کتاب بصورت تعلیماتنامه

های اداره و محاسبه شقوق مختلف اردو و چهار کتاب خریداری معاینه در اردو و دو کتاب سفربری اردو و از آن گذشته، موصوف مقاله های متعددی را در امور سفربری اساسات لوژستیک مساعی قرار گاه (وظایف ارکان حرب)

تکتیک عمومی مورال (معنویات) اردو ضد تانک، نوشته و در مجله اردو منتشر گردیده است. عبدالرحیم زی در قدمه های مختلف اردو (لوا، فرقه، قول اردو) عملاً وظیفه آمریت لوازم یا لوژستیک را در حضر و سفر ایفا نموده است. موصوف دو رتبه جگرنی و دگرمنی را روی خدمات محاروبی، و قدم محاربه را نیز کسب کرده است. تاسیس ریاست تفتیش و صنف وسله پالی (اردو نانس) و همچنان پوهنخی لوازم در افغانستان از ابتکارات ایشان میباشد از آن گذشته واضع و تطبیق کننده صنف لوازم و لوژستیک اردوی افغانی و از همه مهمتر مؤسس ترویج اعاشه افراد اردو (در سال ۱۳۲۳) بوده و مزید بر آن مؤسس کوپراتیف و کانتین عسکری نیز میباشد. مسلخ کابل که از ۱۴ سال بطور عاطل مانده بود نیز در اثر مساعی وی در سال ۱۳۲۰ به کار افتیده و تاکنون (زمان نوشتن این سطور) به همان وضع پیش می‌رود. عبدالرحیم زی افتخار استادی را در حربی پوهنخی نیز داشته و این وظیفه پر افتخار را در رشته لوازم لوژستیک از ترجمانی و اسبستانی شروع و با عبور از آن تا مراحل استادی ارتقاء یافته است.

وقتیکه شاغلی موصوف پوهنخی لوازم (معادل فوق لیسانس را در سال ۱۳۳۰ تاسیس نمود) چهار مضمون عمده آن لوژستیک، سفربری، بسیج عمومی و بسیج اردو، نظریات عالی اعاشه و مساعی قرارگاه را نیز شخصاً تدریس مینمود عرضه خدمات توسط موصوف:

الف:- در ساحه اردو و مقامات برجسته عسکری:

در سال ۱۳۲۳ رئیس تفتیش قوای مرکز، در سال ۱۳۲۵ رئیس تفتیش وزارت دفاع ملی (جنرال سپکتر)، در سال ۱۳۳۰ رئیس لوازمات عمومی (رئیس لوژستیک).

ب:- در ساحه خدمات کشوری و مقامات برجسته آن:

از برج سنبله ۱۳۳۲ نخست وزارت مالیه، از برج عقرب ۱۳۳۲ بر علاوه وزارت مالیه کفالت وزارت اقتصاد ملی نیز به عهده او گذاشته شد، از برج دلو سال ۱۳۳۴ به خاطر ابراز لیاقت از مرحله کفالت به حیث وزیر مالیه ارتقاء یافت.

ج:- در امور خیریه و مؤسسات تعاونی و عرفانی:

از میزان ۱۳۳۲ تا ختم وظیفه سر پرستی مؤسسه نسوان را نیز در دست داشت در برج سنبله ۱۳۳۲ علاوه بر وظایف دیگر طبق فرمان شاهی به حیث عضو مؤسس سره میاشت (هلال احمر) نیز مقرر یافته است.

عمده ترین فعالیت های عبدالرحیم زی در ساحات مختلف کشوری:

الف: در ساحه امور مالیات و اقتصادی کشور:

۱- مالیات: دولت افغانستان طی ۲۴ سال مواجه به کسر بودجه بود.

۲- از نگاه انکشاف دهات:- بیش از نود فیصد مردم ما در دهات و روستاها زندگی دارند، در گذشته در مورد انکشاف اجتماعی، عرفانی، اقتصادی انبوهی عظیم نفوس کشور هیچ اقدامی در نظر گرفته نشده بود ولی موصوف پس از مشوره با مشاورین ملل متحد تشکیلات جداگانه را با تضمین وجوه کافی بودجوی آن بنام ریاست انکشاف دهات تاسیس و از این طریق در دو مرکز (کابل و هیرمند) مرکزی برای تربیه پرسونل جهت انجام این کار مهم تاسیس نموده از طریق جلب کمکهای ملل متحد و غیره منابع در ساحات اقتصادی، عرفانی و اجتماعی (تاسیس کورسهای اکابر، مکتب های دهاتی، کتابخانه ها، سینما ها و ایراد کنفرانسه ها) اصلاح تخم بزی و وسایل آبیاری، تربیه مرغ و مالداري، تاسیس کوپراتیف ها تشکیل کلینیک ها و زایشگاه ها و غیره جهت انکشاف دهات عملاً کارهای برجسته ای انجام یافت.

۱- از نگاه امور خیریه و تعاون بر بینوایان: موصوف بحیث عضو مؤسس سازمان سره میاشت به این مؤسسه از نگاه مالی استقلال عمل داد قبل از آن سرمایه این مؤسسه زیر اداره وزارت مالیه بوده و مؤسسه را از این جهت استقلال عمل نمیداد از آن گذشته به وسایل ممکنه منابع عایداتی و تمویل این مؤسسه را بسط داده و به ارتقای عواید مؤسسه مزبور عملاً خدماتی مهمی را انجام داد، کمک به بینوایان را که قبل از آن منحصر به اعطای مبالغ محدود (در شروع سرما و زمستان) بطور نقدی بود، نخستین بار بکمک های جنسی مبدل ساخت، وی اعطای نان خشک، لباس و محروقات در زمستان را برای طبقه محروم و مستحق عملاً تجویز و ترویج نمود و در قدم های بعدی تجویز و توزیع غذای پخته

را نیز به مردم بینوا در نظر داشت، کنترول و مراقبت جدی در امور مربوطه خاصاً سورت و استندرد سبب شد قدرت استحصال و تولید کشور بالا رفته و در نتیجه حجم تجارت صادراتی ارتقاء یابد.

طور مثال :-در سال اخیر کار موصوف حجم صادرات پوست قره قل از دو ملیون جلد دریکسال، اضافه گردید در حالیکه نه قبل و نه بعد از آن تا همین اکنون حجم سالانه صادرات این متاع نفیس و مقبول بازار های دنیا به این معیار نرسید.

در مورد پلان گذاری میتوان گفت که موصوف همیشه پلان گذاری را به سويه ریاست پلان در چوکات وزارت اقتصاد ملی کشور بنیان گذاشته که بعد از طرح و تدوین پلان اول اقتصادی وزارت اقتصاد ملی به سه وزارت مجزا و منقسم گردید بدین معنی که ریاست صنایع به وزارت صنایع ارتقاء یافت و با سازمان دادن معادن یک وزارت جداگانه را بوجود آورد ریاست پلان و ریاست تجارت با هم به اساس پیشنهاد موصوف به وزارت تجارت و وزارت پلان ارتقاء یافت که تشکیل ووظایف این دو وزارت را نیز خود موصوف ترتیب و بعد از تصویب مجلس عالی وزراً به تصویب پارلمان رسانید. موصوف پلان اول اقتصادی را ذریعه همان ریاست پلان نو بنیان که خود بوجود آورده بود طرح و تدوین نمود گویا این پلان مهم را همه با بی وسایلی (فقدان ارقام احصائیوی، جغرافیائی، اقتصادی، اسناد علمی و پرسونل ورزیده) در مدت کمتر از یک ونیم سال طرح و تدوین و بعد از طی مراحل قانونی به معرض تطبیق قرار داد ، مرحله اولین این پلان که در کار بس مشکل بوده و سال اول تطبیق پلان را در بر میگرفت نیز به مسؤلیت خود وی موافق به مخمسات و حتی با ارقام متفاضل تر از پیش بینی منتج گردید.

ب:- در ساحه امور اجتماعی :

۱-از نگاه نهضت نسوان : مؤسسه نسوان که تاپیش از نظارت و سر پرستی وی بر آن مؤسسه محض شکل یک کورس تربیه اکابر را در بر داشت در اثر توجه و مساعی موصوف بشکل لیسه یا انستیتوت تدبیر منزل در آمده و همه وسایل مورد نیاز آن بصورت مزمن از سال ۱۳۰۹ شروع تا سال ۱۳۳۲ به مرحله حاد رسیده بود ، موصوف در همان سال اول تصدی خود در وزارت مالیه نه تنها اینکه کسر بودجه را رفع نمود بلکه ارقام آنرا بدون طرح مالیات جدید در همان دو سال اول تصدی خویش (۱۳۳۳-۱۳۳۴) به حجم دو نیم مثل بالاتر بود بدین تفصیل که در دو سال اول تصدی وی ارقام بودجوی از ۵۰۰ ملیون افغانی کابینه اسبق به یک هزار و سه صد ملیون افغانی ارتقاء یافت .موصوف برای اولین بار در افغانستان بودجه افغانستان را صبغه علمی داده با متن قانونی ، جداول حاوی باب ، فصل و ماده به صورت مجلد طبع و در اختیار مردم کشور و دوایر دولتی گذاشت که بدین وسیله بودجه عمومی کشور دیگر از دایره راز سلطنتی بر آمده و صبغه و رنگ ملی و قانونی و همگانی را حاصل کرد. حساب قطعیه مربوط به تطبیقات بودجه سال پار باهمه اصرار و ابرام پارلمان الی زمان تصدی شان به وزارت مالیه تقدیم نشده بود هر چند حکومت های گذشته آنرا بمانند توازن بودجه به کلی غیر ممکن میدانستند اما وی در اولین سال تصدی خویش این قانون را نیز تهیه و به پارلمان وقت سپردند و در سالهای بعد هم به این تعامل ادامه دادند ولی بعد از ایشان تا کنون باز هیچ حکومتی دیگر در کشور ما موفق نشده که این حسابات هر سال را به پارلمان ارائه نماید، حساب قطعیه بودجه ماهیات و حیثیت تفتیش یا امتحان سیاسی را دارد که وزراً در مورد تطبیق پروگرام ها و کارهای سال گذشته به پارلمان گزارش میدهند. موصوف تشکیلات اساسی را با توضیح کادرهای (بست های) و تشریح و توزیع وظایف هر قدمه روی اساسات علمی و بشکل مدرن توأم با نخستین بودجه دولت به پارلمان ارائه کرد که پارلمان در همان سال (۱۳۳۳) وزارت مالیه را هسته مرکزی فارمیسون (اصلاحات) کشور خوانده و از شاغلی موصوف بصورت فوق العاده تقدیر نمودند. موصوف علاوه بر وضع و تدوین قوانین و تعلیمات نامه ها جهت تنظیم امور مالیاتی کشور جهت تربیه پرسونل مالیاتی کورس های متعددی اختصاصی را افتتاح نموده و در عین زمان مؤسس مکتب عالی مالی به سويه (B.A) نیز میباشند. امور تدریس این موسسه بسويه متخصصین داخلی و خارجی فراهم گردیده بود . تشکیل ریاست تهیه ارزاق به شکل مدرن آن و همچنان طرح و اعمار و به کار انداختن سیلو های کابل و پلخمري به شکل کامیابانه، به ابتکار عمل این وزیر صورت گرفته است ، تعداد مکاتب کلی کشور قبل از تصدی موصوف به مالیه بیش از (۵۰۰) نبود و علت آنرا حکومتهای معمولاً ثلث تخصیصات

به صفحه قاموس کبیر افغانستان خوش آمدید

تیم بنیان گذار این قاموس آرزو دارد، داشته های این گنجینه که نمایانگر اصالت افغانستان باستان است شما را تا حد لازم مدد رساند

و محدودیت بودجه وانمود میکردند در حالیکه این محدودیت را خودشان به علت منافع شخصی خود به وجود می‌آوردند ، موصوف در پلان اول اقتصادی بر علاوه مکتب های موجوده وجوه مخارج هفت صدو سه باب مکتب دهاتی، ابتدائی، متوسطه و ثانوی و همچنان تخصیصات پولی پنج پوهنخی جدید را نیز در چوکات پوهنتون کابل تضمین و تأمین نمود. ۱- در ساحه اقتصاد ملی : موصوف در دوران تصدی خویش به وزارت اقتصاد ملی کساد (بی رونقی) رایج در بازار های تجارت داخلی را از بین برده رونق تجارتی و اقتصادی کشور را دوباره احیا نموده در حالیکه قبل از وی تجار کشور تقریباً بصورت قطعی دست از کار کشیده ترس و واهمه ایکه آنها را فرا گرفته بود همه مصروف انتقال سرمایه های خود بخارج از کشور بودند ولی موصوف از یکسو از طریق استمالت و تشویق همه ایشان را دوباره به کار انداخت و از سوی دیگر بخاطر مقابله با دلالات و اجنت های سرمایه داران خارجی به تمرکز سرمایه از طریق تاسیس شرکت های اختصاصی (پشم ، پنبه، قالین، میوه، دانه های روغنی و غیره) تجارتی (وارداتی وصادراتی، ترانسپورتی و همچنان بخاطر تامین کریدت های تجار و زمین داران به تشکیل بانکهای پرداخته که بدینصورت وضع در هم و بر هم اقتصاد و تجارت کشور را دوباره تنظیم و به آن سرو سامان بخشید از یک سو در اثر تشویق ها از سوی دیگر به اساس راستی در گفتار و کردار و تعقیب یک مشی صحیح دور از غرض و استفاده شخصی و کزا تعیین نرخ منصفانه خرید (به نفع مستحصلین) و تامین نفع معقول و مناسب برای تجار و همچنین کلینیک های مجهز به ادویه و دوکتوران را هم در این مؤسسه خیریه تجویز و ترویج نمود.

ج:- اشتراک در کنفرانسها:

موصوف در پنج کنفرانس بین المللی ذیل بحیث رئیس هئیت افغانی اشتراک نموده اند:

- ۱-کنفرانس ایکافی در سال ۱۹۵۴م مطابق ۱۳۳۳هـ در توکیو جاپان
 - ۲-کنفرانس ایکافی در سال ۱۹۵۵م مطابق ۱۳۳۴هـ در بنگلور هند
 - ۳-در سازمان اقتصادی نخستین کنفرانس کشور های غیر منسلک در سال ۱۹۵۵م مطابق ۱۳۳۴هـ در باندونگ اندونیزیا.
 - ۴-کنفرانس بانک بین المللی در سال ۱۹۵۵م مطابق ۱۳۳۴هـ در استانبول ترکیه.
 - ۵-کنفرانس بانک بین المللی در سال ۱۹۵۶م مطابق ۱۳۳۵هـ در نیویارک اتازونی (ایالات متحده امریکا).
- د:- تقدیر نامه های که در اثر فعالیت های مهم خویش موصوف بدست آورده اند:

- ۱- پارلمان افغانستان در تصویب قانونی بودجه سال ۱۳۳۳هـ در برج اسد آن سال صورت گرفت.
 - ۲- یونسکو در یک اثر که در سال ۱۹۶۶بنام افغانستان به طبع رسانیده در چندین فقره شامل صحائف مختلف آن کتاب از موصوف با کلمات تقدیر آمیزی یاد کرده است چنانچه در یکی از این فقرات چنین گفته شده (بهر حال با بر طرف شدن اینچنین یک وزیر مالیه که به چنین سرعت کسب شهرت نموده محمد داود نه تنها یک دوست و رفیق فعال خود را بلکه روح و راس حامل تشکیلات متجدد و سبقت جسته و محرک اقتصادیات را از دست داد)
- موصوف توسط ترتیبات جدی خویش به مقابل ارتشاً ، خیانت و تقلب و سایر بی نظمی ها مقام و منزلت محترمی کسب نموده اما در عین حال دشمنان زیادی هم...

هـ :- مبارزه سیاسی :- عبدالملک عبدالرحیم زی بیش از (۲۵) سال با مفاسد و ستمگیری ها حکام وقت به مبارزه پرداخته ۲۲سال مبارزه وی در محبس و از در های مقل داخل دخمه های عاری از آفتاب و هوای تازه و فاقد شرایط صحتی و تحت فشار ها و شکنجه های گوناگون جسمی و روحی قهرمانانه صورت گرفته است هدف او تأمین عدالت اجتماعی و اعطای حقوق سیاسی به مردم از طریق تطبیق دموکراسی سیاسی ، اقتصادی و اجتماعی جامعه باستانی افغانستان بوده است .مقالاتی که نامبرده از داخل محبس در مسایل سیاسی ، اقتصادی و تاریخی کشور از طریق جراید و خاصاً در وقت اقتدار آن خانواده به نشر سپرده ، نمودار جرأت و شهامت و در عین حال رشد و نضج سیاسی این فرزند فدا کار کشور است.*

*اقتباس از کتاب در موردعبدالملک عبدالرحیم زی، تألیف پسر شان.

به صفحه قاموس کبیر افغانستان خوش آمدید

تیم بنیان گذار این قاموس آرزو دارد، داشته های این گنجینه که نمایانگر اصالت افغانستان باستان است شما را تا حد لازم مدد رساند